

Η «Στρατηγική Πυξίδα» της ΕΕ και ο ευρωπαϊκός στρατός

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του «υπουργού Εξωτερικών» της ΕΕ, Josep Borrell, η Ευρώπη βρίσκεται σε φάση στρατηγικής απομείωσης. Μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια η οικονομική δύναμη της ΕΕ και ο ρόλος της στην παγκόσμια οικονομία θα μειωθούν από το ένα τέταρτο στο δέκα τοις εκατό, ενώ και από πλευράς δημογραφικών χαρακτηριστικών μέχρι το τέλος του αιώνα ο πληθυσμός της θα αντι-

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ
ΣΠΥΡΟΥ
ΜΠΛΑΒΟΥΚΟΥ

στοιχεί μόλις στο πέντε τοις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού. Ακόμα πιο ανησυχητικό, όμως, είναι το γεγονός ότι η Ευρώπη πλέον υπολείπεται αρκετά τρίτων χωρών σε θέματα τεχνολογικής αιχμής, όπως είναι η τεχνητή νοημοσύνη και η

βιοτεχνολογία. Ο κίνδυνος που απορρέει από την υστέρηση αυτή είναι η περιορισμένη συμμετοχή της ΕΕ στη διαμόρφωση του παγκόσμιου ρυθμιστικού πλαισίου που θα διέπει τις τεχνολογίες αυτές και η συνεπαγόμενη αδυναμία της ΕΕ να προασπίσει και να προωθήσει βασικές ευρωπαϊκές αρχές και αξίες.

Οι διαπιστώσεις αυτές συνοδεύουν τη διαδικασία διαμόρφωσης της «Στρατηγικής Πυξίδας» της ΕΕ. Πρόκειται για ένα κείμενο που προσομοιάζει των εθνικών δογμάτων ασφαλείας, εντοπίζοντας βασικές προκλήσεις και απειλές για την ασφάλεια της ΕΕ και προτείνοντας τρόπους αντιμετώπισής τους. Οι ζυμώσεις για το κείμενο αυτό έχουν ξεκινήσει από το 2020 και ένα προσχέδιο παρουσιάστηκε στους ευρωπαίους εταίρους προς περαιτέρω συζήτηση και διαπραγμάτευση. Η κοινή διαπίστωση είναι ότι πρόκειται για ένα εξελικτικό και όχι επαναστατικό κείμενο, χαμηλώνοντας πολύ τις προσδοκίες για ουσιαστική εμβάθυνση στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας της ΕΕ. Ο διαπιστούμενος πραγματισμός επιβεβαιώνει τις σημαντικές αποκλίσεις που εξακολουθούν να υφίστανται μεταξύ των κρατών-μελών ως προς το θέμα αυτό που άπτεται του σκληρού πυρήνα της κρατικής κυριαρχίας.

Η κεντρική ιδέα της «Στρατηγικής Πυξίδας» για μια ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη ταχείας αντίδρασης δεν είναι καινούργια, καθώς η ανάγκη ύπαρξης μιας

τέτοιας δύναμης είχε διαπιστωθεί ήδη από το 1999. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ελσίνκι τα κράτη-μέλη συμφώνησαν στον επονομαζόμενο «Πρωταρχικό Στόχο» που προέβλεπε τη δημιουργία μιας κοινής στρατιωτικής δύναμης σε ετοιμότητα να παρέμβει σε περιπτώσεις κρίσεων ασφαλείας. Την ίδια στόχευση είχαν και οι Σχηματισμοί Μάχης (European Battlegroups) την επόμενη δεκαετία, οι οποίοι όμως παρέμεναν στα χαρτιά χωρίς να έχουν χρησιμοποιηθεί ποτέ κατ' ουσία. Τα σχήματα αυτά δεν αφορούσαν εδαφική άμυνα και ούτε αποτελούσαν εξέγγρα στρατιωτικής υποστήριξης σε περιπτώσεις επίθεσης εναντίον ενός κράτους-μέλους. Προφανώς, με βάση τα παραπάνω είναι ξεκάθαρο ότι οποιαδήποτε αναφορά στον «Ευρωπαϊκό Στρατό» είναι αστήρικτη και δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί. Αυτό ισχύει τόσο για τις προηγούμενες όσο και για τις τρέχουσες προσπάθειες στρατιωτικής συνεργασίας που προβλέπονται από τη «Στρατηγική Πυξίδα». Είναι, επομένως, το εν λόγω εγχείρημα άνευ ουσίας;

Οσοι επιχειρηματολογούν υπέρ της έλλειψης νοήματος της «Στρατηγικής Πυξίδας» δεν αντιλαμβάνονται πλήρως την αργή δυναμική των εξελίξεων στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σίγουρα, οι θιασώτες μεγάλων και ρηζικέλευθων σχημάτων και σχεδίων συνεργασίας στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας είναι λογικό να ανέμεναν πιο τολμηρές προτάσεις συνεργασίας. Όμως, τα πεδία αυτά είναι πολιτικά ναρκωπέδια και οι πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών οργάνων οφείλουν να είναι προσεκτικές γιατί ελλοχεύει ο κίνδυνος της δημιουργίας κρίσεων σε ένα ήδη τεταμένο πολιτικό περιβάλλον. Η συμβολή της «Στρατηγικής Πυξίδας» είναι ότι καλλιεργεί περαιτέρω το ισχύον πλαίσιο συνεργασίας και συμβάλλει στην εμπέδωση του υπάρχοντος κεκτημένου πολιτικής, επαναφέροντας στο προσκήνιο προηγούμενα σχήματα που δεν έχουν αξιοποιηθεί. Πρόκειται για ένα μικρό βήμα κι όχι για εξελικτικό άλμα, και ως τέτοιο πρέπει να αξιολογηθεί.

Ο Σπύρος Μπλαβούκος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Αριών Κοιντών στο Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)